

Tietopyyntö

Demokratia- ja julkisoikeusosasto

20.2.2020

VN/3071/2020

VN/3071/2020-OM-2

Jakelussa mainituille

Tietopyyntö automaattisen päätöksenteon käyttökohteista julkishallinnossa*Oikeusministeriön selvitystyö*

Oikeusministeriössä on aloitettu hallinnon automaattista päätöksentekoa koskevan yleislainsäädännön valmistelu. Ministeriössä on valmistunut oheinen esiselvitys automaattiseen päätöksentekoon liittyvistä yleislainsäädännön sääntelytarpeista. Selvityksen tarkoituksena on muodostaa yleiskäsitys automaattisten päätöksentekojärjestelmien toimintaperiaatteista sekä täsmentää automaattiseen päätöksentekoon liittyviä oikeudellisia ongelmia erityisesti perustuslain, hallinnon yleislakien, virkavastuun ja tietosuojalainsäädännön kannalta. Selvityksen pääpaino on sääntöpohjaisessa automaatiassa, joka perustuu ihmisen määrittelemiin päätöksentekosääntöihin.

Ministeriössä valmistellaan seuraavaksi arviomuistio, jossa arvioidaan muun muassa yleislainsäädännön muutostarpeita ja ratkaisuvaihtoehtoja automatisoitua päätöksentekoa säänteleväksi yleislainsäädännöksi. Arviomuistiossa tarkastellaan erityisesti hallintolaissa tarkoitettujen hallintopäätösten tekemistä automaattisesti. Yksi keskeinen tarkasteltava kysymys on, millaisiin asioihin automaattinen päätöksenteko yleislaissa rajattaisiin. Yleislain lisäksi automaattisen päätöksenteon käyttäminen saattaa edellyttää käsiteltävien asiaryhmien täsmentämistä erityislainsäädännössä.

Tietopyyntö

Edellä mainitun selvityksen taustaksi oikeusministeriö pyytää teiltä tietoa automaattisen päätöksenteon käytöstä seuraavasti.

- 1) Tehdäänkö hallinnonalallanne tai toimialallanne jo nyt hallintopäätöksiä automaattisesti tai vastaavalla tavalla automatisoidusti ja jos niin millaisissa asiaryhmissä? Pyydämme antamaan kunkin asiaryhmän osalta ainakin seuraavat tiedot:
 - kuvaus asiaryhmästä ja asioiden valikoitumisesta automaattisesti ratkaistavaksi
 - keskeiset asian ratkaisussa sovellettavat aineellisen lainsäädännön säännökset
 - keskeiset asian ratkaisussa sovellettavat erityiset menettelysäännökset, jos menettelyyn liittyy erityislainsäädäntöä
 - automaattisesti ratkaistavien asioiden määrä vuositasolla.
- 2) Onko hallinnonalallanne tai toimialallanne asiaryhmiä, jotka luonteensa puolesta soveltuisivat automaattiseen päätöksentekoon? Tällaisia saattaisivat olla ainakin asiat, joissa viranomainen ei käytä (laajaa) harkintavalttaa (vrt. PeVL 7/2019 vp, s. 9) ja jotka ovat ratkaistavissa laskennallisesti tai vastaavalla tavalla mekaanisesti päättelemällä. Pyydämme antamaan näistä asiaryhmistä vastaavat tiedot kuin edellä kohdassa 1.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Oikeusministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 25
00023 Valtioneuvosto

Eteläesplanadi 10
Helsinki

0295 16001
+358 295 16001

09 1606 7730
+358 9 1606 7730

oikeusministerio@om.fi
oikeusministerio.fi

- 3) Lisäksi jos teillä on jo käytössä menettelyjä automaattiseen hallintoon liittyvän virkavastuun kohdentamiseksi, päätösten oikeellisuuden valvomiseksi taikka hyvän hallinnon, oikeusturvan tai menettelyn läpinäkyvyyden varmistamiseksi, pyydämme kuvaamaan näitä järjestelyjä.
- 4) Voitte ottaa kantaa myös siihen, millaisilla kriteereillä automaattisen päätöksenteon käyttöalaa tulisi yleislaissa rajata (vrt. edellä kohdassa 2 annettu esimerkki), tai muihin esiselvityksessä käsiteltyihin kysymyksiin.

Tietoja käytetään apuna arvioitaessa, millaista sääntelyä tarvitaan muun muassa lainalaisuusperiaatteen, hyvän hallinnon periaatteiden ja virkavastuun toteutumisen varmistamiseksi. Arviomuistiossa ei arvioida erityislainsäädännön muutostarpeita, vaan erityislainsäädännön arvioiminen ja mahdollinen muuttaminen jäisivät kunkin toimivaltaisen ministeriön vastuulle. Tästä syystä selvityksen ei tarvitse kattaa kaikkia mahdollisia asiaryhmiä, mutta on toivottavaa, että siinä kuvattaisiin tärkeimmät asiaryhmät ja erilaiset asiatyypit (esimerkiksi jos eri asioita koskevat aineelliset säännökset ovat keskenään samankaltaisia, riittää että asiaryhmän sääntely kuvataan yhden asiaryhmän osalta ja asiaryhmä kuvataan muuten suppeammin).

Pyydämme teitä nimeämään myös henkilön tai henkilöt, joka antavat asiasta lisätietoja.

Oikeusministeriö pyytää toimittamaan pyydetyt tiedot 13.3.2020 mennessä asianhallintajärjestelmä Vahvassa (ns. Vahva-ministeriöt) tai oikeusministeriön kirjaamoon (oikeusministerio@om.fi).

Lisätietoja selvityksestä

Lisätietoja antaa lainsäädäntöneuvos Niklas Vainio, niklas.vainio@om.fi, puh. 02951 50041.

Osastopäällikkö

Johanna Suurpää

Lainsäädäntöneuvos

Niklas Vainio

Liitteet Esiselvitys automaattiseen päätöksentekoon liittyvistä yleislainsäädännön sääntelytarpeista

Jakelu Valtioneuvoston kanslia
Ulkoministeriö
Sisäministeriö
Puolustusministeriö
Valtiovarainministeriö
Opetus- ja kulttuuriministeriö
Maa- ja metsätalousministeriö
Liikenne- ja viestintäministeriö
Työ- ja elinkeinoministeriö
Sosiaali- ja terveysministeriö
Ympäristöministeriö
Kansaneläkelaitos
Verohallinto
Suomen Kuntaliitto ry
Eläketurvakeskus
Työttömyyskassojen Yhteisjärjestö

